

Bijlage kamerbrief FinTech-actieplan

Inleiding

Innovatie, en de opkomst van nieuwe innovatieve spelers, is van groot belang voor een sterke en goed functionerende financiële sector. Innovatie stimuleert concurrentie en diversiteit, draagt bij aan hoogwaardige en inclusieve dienstverlening, en is essentieel voor een gezonde markteconomie. 'FinTech',¹ is dan ook niet meer uit het dagelijks leven weg te denken. Zowel voor als achter de schermen, worden door bestaande en nieuwe spelers innovatieve technologieën aangewend om bestaande dienstverlening sneller, gericht en inclusiever te maken en soms geheel nieuwe producten en diensten te ontwikkelen. Dit grote belang van innovatie is dan ook onderschreven in het regeerakkoord en - meer recentelijk - in de Agenda financiële sector,² waar innovatie als één van de drie hoofddomeinen wordt genoemd. Volgend hierop is in de Kamerbrief van 9 april 2019³ een breed onderzoek naar de Nederlandse FinTech-sector aangekondigd, met als doel het in kaart brengen van de aard en omvang van de sector, alsmede de kansen en barrières waar deze FinTech's mee te maken krijgen. Daarnaast is in het onderzoek aandacht besteed aan de risico's van FinTech en is een vergelijking getrokken tussen Nederland en een aantal zogenaamde *peers*.⁴ Dit onderzoek, genaamd de "Nederlandse FinTech-census 2019", is op 20 december 2019 afgerond, en heeft als belangrijke basis gediend voor dit FinTech-actieplan.

Het actieplan gaat allereerst in op enkele kernconclusies uit de Nederlandse FinTech Census 2019. Vervolgens zal het actieplan zelf besproken worden, een overzicht van de acties die op dit moment al ondernomen worden of die de komende tijd ondernomen zullen worden, met als doel om de innovatie in de financiële sector verder te bevorderen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de FinTech Census 2019 heeft plaatsgevonden voor de uitbraak van het Coronavirus, en de (economische) gevolgen die de pandemie veroorzaakt. Een aantal zaken uit de census, zoals groeiverwachtingen van ondernemingen, kunnen daarom veranderd zijn. Dit neemt echter niet weg dat er alsnog zinvolle conclusies getrokken kunnen worden uit het onderzoek, omdat het vooral kijkt naar de basiseigenschappen van het Nederlandse FinTechlandschap. Het kabinet heeft verschillende economische maatregelen getroffen om bedrijven te ondersteunen, waarvan FinTech-bedrijven in veel gevallen ook gebruik van kunnen maken. Zo kunnen de meeste FinTech-bedrijven bijvoorbeeld aanspraak maken op de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW en NOW 2.0) wanneer ze aan de gestelde voorwaarden voldoen, en kunnen ze bijzonder uitstel van betaling van belastingen aanvragen.

Nederlandse FinTech Census 2019

Nederland beschikt over een uitermate geschikt vestigingsklimaat voor FinTech-partijen. We hebben een sterke, innovatieve, en concurrerende economie, robuuste infrastructuur en digitaal goed geletterde consumenten die welwillend staan tegenover innovatie. Dit wordt gereflecteerd in de conclusie uit de census dat de Nederlandse FinTech-sector anno 2019 bestaat uit maar liefst 635 FinTech-ondernemingen. Dit is een groot aantal, zeker wanneer een vergelijking wordt getrokken met de landen die tot de Nederlandse peers worden gerekend. Uit het onderzoek blijkt dat deze FinTech-ondernemingen een breed spectrum beslaan: van startende ondernemingen die nog hard aan de weg timmeren tot grote partijen die in recordtempo zijn gegroeid tot wereldformaat, maar ook traditionele spelers die innovatieve technologieën toepassen in bestaande financiële dienstverlening, en andersom technologiebedrijven die juist uitbreiden naar financiële dienstverlening.

Uit het onderzoek blijkt ook dat er niet alleen relatief veel FinTech-ondernemingen zijn in Nederland, maar dat deze ook nog eens sterke groeiverwachtingen hebben. Zo gaf het overgrote deel van de FinTech-ondernemingen aan een omzetgroei te verwachten in 2020, waarvan 28% een

---

¹ In het uitgevoerde onderzoek is uitgegaan van de definitie van de gezaghebbende Financial Stability Board: "FinTech is een door technologie gestuurde financiële innovatie die kan leiden tot nieuwe business modellen, toepassingen, processen of producten met een materiële impact op financiële markten, instellingen en diensten"

² Kamerstukken II, 2018-2019, 32013, nr. 200.

³ Kamerstukken II, 2018-2019, 32013, nr. 213.

⁴ Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk, Zweden en Litouwen.

verdubbeling tot zelfs een vervijfvoudiging van de wereldwijde omzet. Niet alleen de omzetverwachtingen, maar ook de winstverwachtingen voor 2020 waren zeer positief. Maar liefst 65% van de ondernemingen gaf aan een winststijging te verwachten in 2020 en een groot deel van de ondernemingen verwachtte daarnaast ook in personeelbestand te groeien. Zo gaf 85% aan uit te willen breiden in FTE, waarvan 29% met 11 tot zelfs 250 FTE. Deze cijfers geven blijk voor een gunstig FinTech-klimaat en een optimistische en ambitieuze sector. Dat, anno 2020, de wereld in de greep zou zijn van een pandemie, is in deze cijfers niet gereflecteerd, zoals eerder aangegeven. De coronacrisis zal effecten hebben op deze verwachtingen en ambities. De eerdergenoemde cijfers hangen samen met technologische innovaties, digitalisering van de sector, veranderend consumentengedrag en wijzigingen in wet- en regelgeving. Daarnaast laat veranderend gedrag van consumenten zien dat er veel behoefte bestaat aan oplossingen die gemak, inzicht en advies bieden, waar FinTech partijen op inspelen. De meeste FinTech partijen zijn dan ook actief in het betalingsverkeer (17%), financiële software (14%) en zakelijke kredietverlening (10%).

De aantrekkelijkheid van het Nederlandse investerings- en vestigingsklimaat, voor zowel Nederlandse als buitenlandse FinTech-ondernemingen, hangt samen met een aantal factoren. Genoemd als aantrekkelijk worden onder meer de goede beheersing van de Engelse taal (83%), kwalitatief hoogwaardig (digitale) infrastructuur en ligging (82%), de cultuur (70%), digitale geletterdheid van de consumenten (67%), en een sterke financiële sector (54%). De cultuur in Nederland wordt genoemd als aantrekkelijk vanwege de moderne opvattingen, openheid en ondernemendheid.

Een ander belangrijk thema binnen het onderzoek is wet- en regelgeving. Van de bevroegde ondernemingen heeft 43% aangegeven geen problemen te ervaren om aan wet- en regelgeving te voldoen, 26% stond hier neutraal tegenover, en 24% gaf aan in meer of mindere mate problemen hierin te ervaren. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) wordt hierbij als meest belemmerend benoemd en dan met name de onduidelijkheid van wat in dit kader wel en niet mag, en de angst voor de gevolgen als men onverhoopt de AVG overtreedt. Nederland wordt omschreven als een land met streng toezicht op financiële ondernemingen, met als gevolg dat een Nederlandse vergunning wordt gezien als stempel van kwaliteit, maar dat het soms ook meer tijd en middelen kost om een vergunning te ontvangen en de regels na te leven. De initiatieven InnovationHub⁵ en Maatwerk voor Innovatie⁶ worden ervaren als goede programma's die bijdragen aan de toegankelijkheid van de toezichthouders. Daarbij zouden FinTechs in algemene zin meer informatie en duidelijkheid willen krijgen vanuit de overheid en toezichthouders over de relevante wet- en regelgeving en de toepassing daarvan, en hechten ze aan een duidelijke FinTech-ambitie en -visie vanuit de overheid. Ten slotte bestaat de behoefte naar verdere Europese harmonisatie van zowel wet- en regelgeving als toezicht. Zo kan het Europese speelveld gelijkjer gemaakt worden en wordt het opschalen van activiteiten voorbij de landsgrenzen eenvoudiger.

Zoals hiervoor aangegeven heeft een groot percentage van de FinTech-ondernemingen, in normale tijden, een sterke groeiverwachting uitgesproken met betrekking tot het personeelsbestand. Hier staat tegenover dat de grootste uitdaging waar FinTech's mee kampen het aantrekken van gekwalificeerd en geschikt talent is, met name op het gebied van digitale vaardigheden. Het aantrekken van talent en softwareontwikkelaars worden dan ook genoemd als de belangrijkste thema's om meer in te investeren door respectievelijk 66% en 65% van de respondenten. Belangrijk is wel dat de kwaliteit van Nederlands talent als hoog wordt bestempeld, dit mede dankzij het hoogwaardig onderwijs. Daarnaast worden FinTech-ondernemingen steeds aantrekkelijker om voor te werken, onder andere door succesverhalen van bepaalde FinTechs.

De Nederlandse FinTech census 2019 laat zien dat Nederland een grote FinTech-sector heeft met een overwegend positieve toekomstverwachting. Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat Nederland over unieke kenmerken beschikt die het zeer aantrekkelijk maken voor FinTech partijen om zich in

⁵ Met de InnovationHub bieden de AFM, ACM en DNB gezamenlijk ondersteuning bij vragen over toezicht en bijbehorende regelgeving rond innovatieve financiële producten en diensten

⁶ Een programma waarbij de toezichthouders bij het beoordelen van innovatieve concepten kijkt naar het achterliggende doel van beleid, wet- of regelgeving, en waar mogelijk de wettelijke ruimte benut om maatwerk te bieden.

Nederland te vestigen. Het is van belang deze koppositie voor Nederland niet alleen te behouden, maar uit te bouwen en te versterken. We moeten inzetten op onze sterke kanten, en maatregelen nemen op verbeterpunten. Het hierna uiteengezette FinTech-actieplan is daar een belangrijke stap in.

FinTech-actieplan

Dit actieplan beschrijft een aantal pijlers om innovatie in de Nederlandse financiële sector verder te bevorderen en FinTechs in Nederland ruimte te geven om zich te ontwikkelen in eigen land en daarbuiten. Het actieplan is gestoeld op drie pijlers: 1) Het Nederlandse FinTechklimaat en de – sector zowel nationaal als internationaal op de kaart zetten, 2) Goede toegang tot kennis en talent voor FinTechs, en 3) Regelgeving die klaar is voor de toekomst en ruimte biedt voor innovatie. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verschillende acties onder de drie pijlers.

<i>Wat we willen bereiken:</i>		<i>Hoe we dat gaan aanpakken:</i>
1. Het Nederlandse FinTechklimaat en de -sector zowel nationaal als internationaal op de kaart zetten		
Nederland is internationaal een gidsland op het gebied van FinTech, en Nederlandse FinTechs kunnen groeien in binnen- en buitenland	Nederlandse FinTechs kunnen de weg naar het buitenland vinden, en buitenlandse FinTechs en investeerders kunnen Nederland vinden	<ul style="list-style-type: none"> Met de sector inzetten op een internationale agenda. Aantrekkelijkheid Nederland als FinTechland internationaal uitdragen. Aangaan van samenwerkingsverbanden met landen die vooroplopen op het gebied van FinTech (zoals Singapore, Israël, i.o. met NFIA, DNB en AFM).
	FinTechs kunnen in Nederland en daarbuiten het kapitaal aantrekken dat zij nodig hebben om te groeien	<ul style="list-style-type: none"> De mogelijkheden verkennen om FinTech te stimuleren via de borgstelling midden- en klein bedrijf (BMKB). Versterken Europese Kapitaalmarktunie.
	Nederlandse consumenten zijn goed in staat de juiste keuzes te maken als het gaat om innovatieve financiële dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> Via het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) de kansen en risico's van nieuwe technologieën in het betalingsverkeer monitoren. Consumenten informeren over kansen en risico's financiële innovatie.
2. Goede toegang tot kennis en talent voor FinTechs		
Om FinTechs door te laten groeien moeten zij duidelijk en makkelijk kunnen vinden aan welke regels zij moeten voldoen, en hebben zij talent nodig	FinTechs hebben toegang tot de informatie over regelgeving en procedures die zij nodig hebben	<ul style="list-style-type: none"> Het organiseren van een periodieke FinTech ronde tafel, als forum om kansen en belemmeringen te bespreken. Het ontwikkelen van een website met de belangrijkste informatie voor FinTechs. Versterken van de InnovationHub en Maatwerk voor Innovatie, en start van het DNB Innovatie-forum. Onderzoeken mogelijkheid opzetten InnovationHub en <i>sandbox</i> op EU-niveau. Onderzoeken mogelijke verbeteringen in vergunningverleningsproces.
	FinTech's kunnen het juiste talent aantrekken	<ul style="list-style-type: none"> Het ontwikkelen van een verblijfsregeling voor essentieel personeel voor startups. In samenwerking met een aantal regio's en nationale partners ontwikkelen van een brandingstrategie en informatiepagina gericht op het behoud en aantrekken van internationaal talent in loondienst. FinTech bedrijven wijzen op de mogelijkheid van deelname aan MKB!dee waarvan het budget voor 2020 is opgehoogd naar 10 mln. euro. Fiscaal aantrekkelijker maken om aandelenoptierechten als loon te verstrekken.

3. Regelgeving die klaar is voor de toekomst en ruimte biedt voor innovatie		
FinTechs kunnen groeien binnen en buiten Nederland, binnen een duidelijk en eenduidig wettelijk kader	Nederlandse FinTechs worden niet aan zwaardere eisen gehouden dan noodzakelijk en proportioneel	<ul style="list-style-type: none"> Bij wet- en regelgeving proportionaliteit voor kleine en startende ondernemingen in het oog houden. Aandacht hebben voor proportionaliteit toezichtskosten.
	In Europees en internationaal verband wordt ingezet op harmonisatie van regelgeving en toezicht zodat er geen verschillen zijn tussen (toepassing in de) lidstaten	<ul style="list-style-type: none"> Inzetten op harmonisatie van regelgeving en toezicht financiële diensten.
	Er is wetgeving en beleid gericht op bestaande en aankomende innovatieve diensten en producten	<ul style="list-style-type: none"> Inzetten op EU-regelgeving voor crypto's (incl. zogenaamde stablecoins) en het gebruik van DLT in de financiële sector. Inzetten op EU-regelgeving voor cyberveiligheid in de financiële sector. Implementeren EU-kader voor crowdfunding. Introduceren regelgeving voor robo-advies.
	Nieuwe innovatie wordt gestimuleerd door regelgeving en beleid	<ul style="list-style-type: none"> Inzetten op nummerportabiliteit en/of aliasportabiliteit op EU-niveau. Standpunt vormen m.b.t. EU-regelgeving voor open banking en open finance, waarbij aandacht is voor de borging van privacybescherming. Inzetten op EU-regelgeving gebruik AI in de financiële sector. Nader onderzoek, op EU-, en internationaal-niveau, doen naar mogelijkheden digitaal centralebankgeld.

1. Het Nederlandse FinTechklimaat en de -sector zowel nationaal als internationaal op de kaart zetten.

1.1. Nederlandse FinTech's kunnen de weg naar het buitenland vinden en buitenlandse FinTech's en investeerders kunnen Nederland vinden

Met de sector inzetten op een internationale agenda

Samen met de sector wordt een internationale FinTech agenda opgesteld, om de Nederlandse sector te ondersteunen bij het ontwikkelen van hun internationale ambities. Hiervoor wordt de FinTech-rondetafel gebruikt, waarover later in dit actieplan meer, met het uitgangspunt om binnen drie maanden deze agenda te ontwikkelen en uit te gaan voeren.

Aantrekkelijkheid Nederland als FinTechland internationaal uitdragen

In samenwerking met de Netherlands Foreign Investments Agency (NFIA) wordt gewerkt aan een internationale strategie om Nederland internationaal op de kaart te zetten als vestigingsplaats voor buitenlandse FinTechs. Hierbij wordt voortgebouwd op het werkplan van de NFIA voor de financiële- en FinTech-sector die reeds voor de jaren 2019 – 2021 is opgesteld. De focus zal hierbij komen te liggen op het aantrekken van innovatieve en kwalitatief hoogwaardige FinTech-ondernemingen met een verantwoord businessmodel.

Daarnaast wordt in samenwerking met de NFIA en de sector aan een plan gewerkt om Nederlandse startups, waaronder FinTechs, internationaal beter op de kaart te zetten zodat zij ook voor buitenlandse investeerders aantrekkelijker zijn en ook durfkapitaal vanuit het buitenland kunnen aantrekken. Specifieke focus ligt op de mogelijkheden voor buitenlandse VC-fondsen om in Nederland te investeren en zich in Nederland te vestigen. Netherlands Branding (voorheen Holland Branding, onderdeel van de RVO) zou een rol kunnen spelen in het opzetten van een marketingstrategie en het positioneren van het Nederlandse FinTech cluster in het internationale speelveld. Ook zal gekeken worden wat de rol van Techleap hierin kan zijn. Zij zetten zich reeds in

voor de internationale zichtbaarheid van Nederlandse scale-ups. Hun inzet voor FinTech scale-ups zal worden uitgewerkt in een aanpak voor volgend jaar.

Aangaan van samenwerkingsverbanden met landen die vooroplopen op het gebied van FinTech (zoals Singapore, Israël, i.o. met NFIA, DNB en AFM)

In samenwerking met de NFIA, DNB, AFM en innovatie attachés wordt onderzocht of samenwerkingsverbanden aangegaan kunnen worden met andere landen die voorlopen op het gebied van FinTech, zoals Singapore en Israël. Binnen deze 'FinTech Bridges' zouden bijvoorbeeld afspraken gemaakt kunnen worden over versnelde vergunningsprocessen en het uitwisselen van informatie en 'best practices' op beleids- en toezichtniveau.

1.2. FinTech's kunnen in Nederland en daarbuiten het kapitaal aantrekken dat zij nodig hebben om te groeien.

De mogelijkheden verkennen om FinTech te stimuleren via de borgstelling midden- en klein bedrijf (BMKB).

Toegang tot kapitaal is voor alle bedrijven van vitaal belang. Om te innoveren, om te groeien, om als ondernemer te doen waar je goed in bent: er is geld voor nodig. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) staat borg voor bancaire leningen van het midden- en kleinbedrijf via de Borgstelling MKB-kredieten (BMKB-regeling). Momenteel kunnen FinTech partijen die financiering verschaffen aan andere ondernemingen zich reeds accrediteren als financier bij de BMKB.

Versterken Europese Kapitaalmarktunie

Nederland hecht groot belang aan verdere verdieping van de Europese kapitaalmarktunie. Het verdiepen van de kapitaalmarktunie maakt efficiëntere allocatie van kapitaal mogelijk door middel van verdere harmonisatie en het opheffen van barrières die grensoverschrijdende kapitaalstromen en dienstverlening tussen lidstaten bemoeilijken. Daartoe heeft de minister van Financiën vorig jaar enkele stappen op dit gebied ondernomen, zoals het initiatief samen met Duitsland en Frankrijk voor het instellen van de werkgroep NextCMU.⁷ De Commissie heeft aangekondigd later dit jaar een nieuw actieplan te presenteren. FinTech kan een aanjager zijn voor deze versterking van de kapitaalmarktunie, door grensoverschrijdende kapitaalstromen te stimuleren en toegang tot kapitaalmarkten te faciliteren voor MKB-ondernemingen en retailbeleggers, met adequate bescherming. De FinTech-sector is hier enerzijds bij gebaat omdat het eenvoudiger wordt om kapitaal aan te trekken uit andere EU-lidstaten. Anderzijds wordt het voor FinTech-ondernemingen actief in kapitaalverstrekking eenvoudiger de dienstverlening uit te breiden naar andere lidstaten. Wij zullen ons blijvend inzetten op het versterken van de Europese Kapitaalmarktunie en een routekaart van de Europese Commissie die overeenkomt met onze ambities.

1.3. Nederlandse consumenten zijn goed in staat de juiste keuzes te maken als het gaat om innovatieve financiële dienstverlening.

Via het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) de kansen en risico's van nieuwe technologieën in het betalingsverkeer monitoren

In het MOB nemen verschillende belangenorganisaties deel aan zowel de aanbieders- als gebruikerskant van het betalingsverkeer (onder meer de Consumentenbond, ouderenorganisaties, MKB-Nederland, de Betaalvereniging Nederland). Het MOB richt zich met name op een kostenefficiënt betalingsverkeer, de toegankelijkheid en bereikbaarheid van betaalproducten- en diensten voor alle groepen in de samenleving, en de fysieke en digitale veiligheid van betaalproducten en -diensten. Jaarlijks brengt het MOB een MOB-jaarrapportage uit, waarin de ontwikkelingen in het betalingsverkeer en de kansen en risico's van nieuwe technologieën in het betalingsverkeer worden meegenomen.

---

⁷ Kamerstukken II 2018-2019, 22112, nr. 2798.

Consumenten informeren over kansen en risico's financiële innovatie

Nederlanders staan open voor financiële innovatie. Het is echter wel van belang dat consumenten zich bewust zijn van de risico's, zoals risico's op het gebied van data, en kansen die hiermee samenhangen. Wijzer in Geldzaken, een programma van het ministerie van Financiën, speelt hier een belangrijke rol in. Zo biedt Wijzer in Geldzaken bijvoorbeeld via de website allerlei digitale huishoudboekjes aan die consumenten kunnen gebruiken om een goed overzicht van hun geldzaken te krijgen, waaronder mogelijkheden om te besparen. Daarnaast heeft de AFM een webpagina opgesteld waar waarschuwingen worden geplaatst, specifiek op het gebied van FinTech.⁸

2. Goede toegang tot kennis en talent voor FinTech's

2.1. FinTechs hebben toegang tot de informatie over regelgeving en procedures die zij nodig hebben

Het organiseren van een periodieke FinTech ronde tafel

Om goed op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen in financiële innovatie en om invulling en uitvoering te geven aan de verschillende internationaliseringsplannen, zal er een periodieke FinTech-ronde tafel georganiseerd worden, waarbij de ministeries van Financiën en Economische Zaken en Klimaat, in gesprek gaan met vertegenwoordigers uit de sector en deskundigen. Hierbij zullen ook AFM en DNB aanwezig zijn zodat zij ook van eventuele onnodige belemmeringen in de regelgeving op de hoogte gehouden worden. Dergelijke rondetafels worden ook georganiseerd in andere landen, zoals Duitsland.⁹ Dit geeft alle betrokken partijen kans om kennis op te doen over nieuwe ontwikkelingen, maar ook om het beleid ten aanzien van FinTech uit te leggen en de effectiviteit ervan te bespreken, en de ministeries te adviseren over toekomstige vraagstukken. Eventuele belemmeringen in wet- en regelgeving kunnen hier ook door de stakeholders opgebracht worden. Hierbij zal aandacht gegeven worden om ook zoveel mogelijk kleine en startende partijen uit te nodigen, maar ook om onafhankelijke experts aan te laten schuiven.

Het ontwikkelen van een website met de belangrijkste informatie voor FinTechs

Uit het onderzoek bleek een sterke behoefte vanuit FinTech-partijen om eenvoudig toegang te krijgen tot relevante informatie over onder meer de toepasselijke wet- en regelgeving. Om in deze behoefte te voorzien zal het ministerie van Financiën een webpagina inrichten met informatie over voor FinTech's relevante wet- en regelgeving, alsmede links verstrekken naar belangrijke bronnen van informatie. Gezien de internationale aard van de FinTech-sector is voorzien dat deze website in verschillende talen beschikbaar wordt, waaronder in ieder geval Nederlands en Engels. Daarnaast zal gekeken worden of er, in samenwerking met de Kamer van Koophandel, ook een FinTech-pagina ingericht kan worden op het digitale 'ondernemersplein'¹⁰.

Versterken van de InnovationHub en Maatwerk voor Innovatie, en start van het DNB Innovatieforum (iForum)

AFM en DNB hebben sinds 2016 twee belangrijke initiatieven gericht op het faciliteren van FinTech-ondernemingen: InnovationHub en 'Maatwerk voor Innovatie'. In 2019 hebben DNB en AFM deze twee initiatieven geëvalueerd¹¹. Naar aanleiding van de evaluatie van de initiatieven zijn een aantal vervolgstappen geformuleerd, zoals het doorlopende aandacht leggen op toegankelijke, heldere en tijdige informatievoorziening en aansluiting houden bij internationale initiatieven. Daarnaast heeft DNB begin 2020 het iForum gelanceerd, waar zowel AFM als het ministerie van Financiën ook aan deelnemen. Het iForum is opgericht om de dialoog met de vertegenwoordigers van de sector aan te gaan en om samen te werken aan initiatieven die bijdrage aan technologisch innovatie van zowel de sectoren zelf als van DNB. Het iForum sluit tevens aan bij de wens van FinTech-partijen om de specialistische kennis van de toezichthouder verder op te bouwen, met name de kennis op het gebied van nieuwe technologieën in relatie tot huidige wet- en regelgeving.

⁸ <https://www.afm.nl/nl-nl/consumenten/themas/waarschuwing/fintech>

⁹ https://www.bundesfinanzministerium.de/Web/DE/Themen/Internationales_Finanzmarkt/FinTechDeutschland/fintech-deutschland.html

¹⁰ <https://www.ondernemersplein.kvk.nl>

¹¹ Continu in dialoog; Lessons learned na drie jaar Innovationhub en Maatwerk voor Innovatie 2019.

Onderzoeken mogelijkheid opzetten InnovationHub en sandbox op EU-niveau

Naast de nationale InnovationHub is het ook van belang op Europees niveau in te zetten op samenwerking tussen *sandboxes* en Innovationhubs. Momenteel zijn er in enkele EU-lidstaten innovationhubs en sandboxes actief, maar nog niet op Europees niveau. De Europese Commissie heeft aangekondigd om oprichting hiervan op EU-niveau te onderzoeken. Daarnaast wordt er door de Fintech Expert Group onderzocht wat vanuit toezicht oogpunt de beste manier is om samen te werken op het gebied van InnovationHubs en Sandboxes. Het kabinet staat in principe positief tegenover het opzetten van een Europese InnovationHub en Sandbox, mits dit voldoende meerwaarde biedt aan FinTech's en niet leidt tot extra bureaucratie, en zal zich inzetten om de mogelijkheden tot oprichting te onderzoeken.

Onderzoeken mogelijke verbeteringen in vergunningverleningsproces

FinTechs geven aan dat het voor hen niet altijd duidelijk is aan welke voorwaarden zij moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een vergunning, en met welke overige aspecten zij rekening dienen houden. Anderzijds merken de toezichthouders dat zij vaak niet-complete of foutieve aanvragen ontvangen. De consequentie hiervan is dat de doorlooptijd van een vergunningsaanvraag hierdoor soms onnodig lang is. Op de website van AFM en DNB staat informatie opgenomen over de verschillende vergunningen en het door te lopen proces, maar gebleken is dat FinTech's deze informatie niet altijd goed weten te vinden. Naar aanleiding van de evaluatie van de InnovationHub en Maatwerk voor Innovatie spannen AFM en DNB zich al in voor verbetering van de informatieverstrekking waar nodig en mogelijk. Naast de eerdergenoemde informatiewebsite is het van belang om te kijken of op andere wijzen het proces, en de informatievoorziening daaraan voorafgaand, kan worden verbeterd. Om dit te bewerkstelligen zal tezamen met AFM en DNB het komende jaar geëvalueerd worden of en hoe de informatievoorziening omtrent het vergunningsproces, alsmede het proces zelf, verder gestroomlijnd kan worden.

2.2. FinTech's kunnen het juiste talent aantrekken

Het ontwikkelen van een verblijfsregeling voor essentieel personeel voor startups

Volgens de FinTech census ervaren FinTech partijen problemen bij het aantrekken van voldoende gekwalificeerd personeel: 53 procent van de FinTechs geeft aan dat het moeilijk is om geschikte mensen te vinden. Specifiek het vinden van talent op het gebied van softwareontwikkeling ervaart men als een probleem. Gelukkig zien bedrijven ook kansen: vooral het aantrekken van buitenlands talent wordt gezien als een mogelijke oplossing voor het tekort aan gekwalificeerd personeel.

Het kabinet zet zich op verschillende manieren in om het vestigingsklimaat voor internationale kenniswerkers te versterken en internationaal te positioneren. Met toegangs- en verblijfsregelingen als de kennismigrantenregeling faciliteert het kabinet werkgevers in Nederland om buitenlands talent van buiten de Europese Economische Ruimte aan te trekken. Voor jonge innovatieve bedrijven, die niet aan de minimumsalarisvereiste van de kennismigrantenregeling kunnen voldoen, werkt het kabinet daarnaast aan de invoering van de pilot van de verblijfsregeling voor essentieel startup-personeel.

In samenwerking met een aantal regio's en nationale partners ontwikkelen van een brandingstrategie en informatiepagina gericht op het behoud en aantrekken van internationaal talent in loondienst.

Ook werkt het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat in samenwerking met een aantal regio's en nationale partners, waaronder TechLeap, aan verbeterde informatievoorziening en ontwikkelen we een 'Netherlands Branding' campagne gericht op het aantrekken en behoud van internationale kenniswerkers. Deze zullen in de loop van 2020 worden gelanceerd en zijn voornamelijk gericht op het verhogen van het aantal kenniswerkers dat in Nederland wil werken en wonen en de vaardigheden heeft om in te spelen op economische kansen en maatschappelijke uitdagingen, waaronder de energietransitie, digitalisering en de ontwikkeling van

sleuteltechnologieën. Naast het aantrekken van talent uit het buitenland, is het ook van belang buitenlandse studenten in Nederland te behouden en blijfkans van deze groep te vergroten.

Fiscaal aantrekkelijker maken om aandelenoptierechten als loon te verstrekken

In Nederland is, om begrijpelijke redenen, gekozen om regelgeving in te voeren die variabele beloningen in de financiële sector beperken. Voor FinTechs treedt hier echter een specifiek probleem op. Doordat FinTechs in een beginstadium hun kapitaal met name nodig hebben om het bedrijf verder te ontwikkelen en te laten groeien, is het voor hun met het oog op verdere groei aantrekkelijker om medewerkers (deels) in aandelenopties in plaats van met een hoger salaris te belonen. In de FinTech census komt ook naar voren dat hoge salariseisen en beloningsregels een rol spelen bij het moeilijk kunnen aantrekken van gekwalificeerd personeel. Zonder aan de achterliggende doelen van de beloningsregels te tornen, wil het kabinet deze partijen tegemoetkomen.

In de Fiscale beleidsagenda 2019¹² heeft de staatssecretaris van Financiën aangegeven dat er een verkenning is gestart naar aanpassing van het moment van belastingheffing op aandelenopties. Op het huidige heffingsmoment van uitoefening van een aandelenoptierecht zijn er namelijk niet altijd (voldoende) liquide middelen beschikbaar om de verschuldigde belasting te voldoen. Dit aangezien de bij uitoefening van een aandelenoptierecht verkregen aandelen soms nog niet verhandelbaar zijn. Door het heffingsmoment uit te stellen naar het moment waarop er sprake is of kan zijn van voldoende liquiditeiten beoogt de Staatssecretaris van Financiën aandelenopties als loon aantrekkelijker te maken. Dit maakt het voor FinTechs makkelijker om personeel aan te trekken.¹³ Beoogd is dat de benodigde wetwijziging hiertoe per 1 januari 2021 in werking zal treden.

3. Regelgeving die klaar is voor de toekomst en ruimte biedt voor innovatie

3.1 Nederlandse FinTechs worden niet aan zwaardere eisen gehouden dan noodzakelijk en proportioneel

Bij wet- en regelgeving proportionaliteit voor kleine en startende ondernemingen in het oog houden

De financiële sector is in hoge mate gereguleerd, en met goede redenen: om het goede functioneren van de financiële markten te waarborgen, consumenten te beschermen, en criminaliteit via het financieel systeem tegen te gaan. Deze regels kunnen het in sommige gevallen moeilijk maken voor nieuwe partijen om de markten te betreden. DNB heeft in haar rapport van 2018, *Proportioneel en effectief toezicht*¹⁴, aangegeven dat er ruimte bestaat voor verbeteringen ten aanzien van proportionaliteit van regelgeving en toezicht. DNB noemt hierbij specifiek dat met name de FinTech-sector hierbij baat zal hebben. Ook vanuit de Tweede Kamer wordt er regelmatig aandacht gevraagd voor de proportionaliteit van eisen en administratieve lasten in het kader van het tegengaan van witwassen en het financieren van terrorisme. Een voorbeeld hiervan is de motie Alkaya-Van der Linde, die het kabinet oproept om de uitwerking van wetgeving op dit gebied op kleine ondernemingen te monitoren en hierover uiterlijk twee jaar naar inwerkingtreding over te rapporteren.¹⁵ De minister van Financiën komt in de loop van 2021 terug op de uitvoering van deze motie.

Om te bezien of er ruimte is in Nederlandse en Europese regelgeving voor meer proportionaliteit ten aanzien van de eisen op het gebied van bestrijden van witwassen en financieren van terrorisme, zonder aan de effectiviteit hiervan af te doen, zullen er, voor zover daar nog niet mee begonnen is, gesprekken gevoerd worden met de markt, de toezichthouders, en andere stakeholders om te kijken of deze ruimte er is en hoe deze kan worden benut. Aan het einde van dit jaar zal deze inventarisatie zijn afgerond.

¹² Kamerstukken II 2018/19, 32140, nr. 51.

¹³ Zoals ook uit de brieven van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat van 21 december 2018 (Kamerstukken II 2018/19, 32637, nr. 343, pag. 5) en 3 juni 2019 (Kamerstukken II 2018/19, 32637, nr. 374, pag. 5 en 6) volgt is voornoemde wens tot aanpassing in eerste instantie voortgekomen doordat met name start-ups en scale-ups vaak gebruik maken van aandelenoptierechten om ondernemend, technisch en ICT-personeel aan te trekken en te betalen.

¹⁴ DNB, *Proportioneel en effectief toezicht*

https://www.dnb.nl/binaries/DNBstudie%20%20Proportioneel%20en%20effectief%20toezicht_tcm46-376254.pdf

¹⁵ Kamerstukken II, 2019-2020, 35 245, nr.15

Aandacht hebben voor proportionaliteit toezichtkosten

Daarnaast wordt er vanuit de Kamer aandacht gevraagd voor de proportionaliteit ten aanzien van toezichtkosten. Uit de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 (Wbft 2019) volgt dat instellingen die onder toezicht staan van AFM en/of DNB dit toezicht moeten bekostigen. Jaarlijks, in aanloop naar het vaststellen van de begroting en de verantwoording organiseren de toezichthouders panels om de sector hierbij te betrekken. De minister van Financiën zal bij de toezichthouders aandacht vragen om in deze panels ook voldoende kleine partijen en nieuwe toetreders aan te sluiten. Bij de vaststelling van de jaarlijkse tarieven voor de instellingen wordt rekening gehouden met draagkracht. Verder wordt er onderzoek gedaan naar een regeling die de toezichthouders in staat stelt om een reserve op te bouwen ten behoeve van incidentele kosten of onvoorziene omstandigheden waarbij de kosten redelijkerwijs niet toegerekend kunnen worden aan deze (nieuwe) partijen. Dit speelt bijvoorbeeld als hoge voorbereidingskosten gemaakt moeten worden en de kosten maar aan een beperkt aantal partijen doorberekend kunnen worden. De reserve kan bijdragen aan het verlagen van drempels voor toetreding tot de markt in geval nieuwe activiteiten onder het financieel toezicht vallen. Tenslotte wordt binnen het eerdergenoemde iForum onderzocht op welke wijze de indirecte toezichtkosten verlaagd kunnen worden, bijvoorbeeld door meer digitaal toezicht te houden en het slimmer voorkomen van dubbele uitvragen. Naar verwachting zal dit project eind dit jaar zijn afgerond.

3.2. In Europees en internationaal verband wordt ingezet op harmonisatie van regelgeving en toezicht

Inzetten op harmonisatie van regelgeving en toezicht financiële diensten

Uit het onderzoek komt naar voren dat FinTech-partijen grote waarde hechten aan geharmoniseerde regelgeving binnen de EU. Nederland zet zich al langer in voor harmonisatie van de implementatie van EU-regels in het algemeen, en specifiek voor de financiële sector. In de toekomst zal Nederland dit ook blijven doen. Zo heeft Nederland zich in een non-paper uitgesproken voor verdere harmonisering van de anti-witwasregelgeving in Europa en het toezicht hierop.¹⁶ Ook in het kader van NextCMU heeft Nederland aangegeven harmonisering van regelgeving als belangrijk onderdeel te zien.¹⁷ Maar ook buiten EU-verband zet Nederland zich actief in voor internationale standaarden, bijvoorbeeld in de Financial Stability Board en de Financial Action Task Force.

Voor wat betreft FinTech zal Nederland zich, in het licht van de nieuwe *Digital Finance Strategy* van de Europese Commissie, inzetten om verdere harmonisatie van EU-regels en handhaving aan te kaarten. Deze strategie zal later dit jaar gepresenteerd worden. De Commissie heeft verschillende consultaties uitgezet om tot deze strategie te komen. In de reactie op deze consultaties geeft Nederland aan veel waarde te hechten aan harmonisering van regels en het toezicht.

3.3. Er is wetgeving en beleid gericht op bestaande en aankomende innovatieve diensten en producten

Inzetten op EU-regelgeving voor crypto's (incl. zogenaamde stablecoins) en het gebruik van DLT in de financiële sector

Binnen de Europese Unie zet Nederland zich in voor geharmoniseerde regelgeving ten aanzien van crypto's en het gebruik van *digital ledger technology* in de financiële sector. Recent heeft de Europese Commissie hierover een consultatie uitgezet, waarop Nederland heeft gereageerd.¹⁸

Nederland zet zich in voor een Europees regelgevend kader dat niet alleen gericht is op het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme via crypto's, maar ook toeziet op verder beschermen van consumenten. Hierbij roept Nederland eveneens op dat een regelgevend kader rekening dient te houden met de aard van de sector, en het feit dat hier veel kleine, jonge partijen in opereren. Een duidelijk, proportioneel kader heeft eveneens het gevolg dat de cryptosector tot een hoger volwassenheidsniveau kan ontwikkelen. Verwacht wordt dat de Europese Commissie later dit jaar met voorstellen gaat komen voor een regelgevend kader.

¹⁶ Kamerstukken II, 2018-2019, 31477, nr. 41.

¹⁷ Kamerstukken II 2018-2019, 22112, nr. 2798.

¹⁸ Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2855.

Inzetten op EU-regelgeving voor cyberveiligheid in de financiële sector

Financiële innovatie biedt belangrijke kansen, maar brengt ook enkele risico's met zich mee. Een van de risico's zijn cyberincidenten. Om de risico's die gepaard gaan met cyberincidenten te beperken, en de weerbaarheid te verhogen is het van belang dat het geharmoniseerde Europees kader van toezicht en eisen verder wordt uitgebreid. In dit kader heeft Nederland gereageerd op de consultatie van de Europese Commissie omtrent nieuwe regelgeving omtrent cyberweerbaarheid voor de financiële sector.¹⁹ Deze consultatie zag onder meer op harmonisatie van rapportage-eisen, zogenaamde hacktesten, en omtrent risico's die ontstaan door toeleveranciers, zoals cloud-providers. Nederland zet zich hierbij in voor een hoogwaardig, geharmoniseerd en geharmoniseerd kader. Verwacht wordt dat de Europese Commissie later dit jaar met voorstellen gaat komen voor een regelgevend kader.

Implementeren EU-kader voor crowdfunding

Crowdfunding is een alternatieve en innovatieve vorm van financiering die ervoor zorgt dat investeerders en met name startende ondernemers samenkomen. Crowdfunding speelt een belangrijke rol bij het financieren van financiële technologische start-ups. Om het financieren van FinTech-startups te bevorderen, alsmede de ontwikkeling van crowdfunding innovatieve financiële dienst zelf te ontwikkelen, is het van belang om een Europees regelgevend kader te realiseren. Momenteel zijn er al enkele Europese lidstaten, waaronder Nederland, die eigen regelgeving rondom crowdfunding hebben gerealiseerd, maar door verschillen in regelgeving, of zelfs gebrek daaraan, is het complex voor crowdfundingplatformen om zich internationaal te oriënteren en te opereren. Om grensoverschrijdende activiteiten te bevorderen heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan voor een verordening op crowdfunding.²⁰ Deze verordening maakt deel uit van het pakket aan maatregelen ter versterking van de kapitaalmarktunie, en volgt mede uit het FinTech-actieplan van de Europese Commissie. Momenteel wordt de verordening gefinaliseerd en naar verwachting treedt deze medio 2021 in werking.

Introduceren regelgeving voor robo-advies

Automatisering wordt steeds meer ingezet bij de totstandkoming van adviezen over financiële producten. Het is voorzienbaar dat in de nabije toekomst dit steeds meer voor komt ten aanzien van de inhoud van het advies, zelfs in een totaal geautomatiseerde omgeving waarin tussenkomst van een natuurlijk persoon niet meer van zelf sprekend is. Regels omtrent regulier financieel advies zijn reeds opgenomen in de Nederlandse wetgeving in o.a. de Wet op het financieel toezicht en het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft. Om de kwaliteit van volledig geautomatiseerde adviezen te waarborgen is het van belang dat er uniforme regelgeving is die correspondeert met de huidige. Om te voorkomen dat consumenten onjuist of onvolledig geadviseerd worden moet geautomatiseerd advies aan dezelfde regels voldoen als fysiek advies. Dit is ook een van de punten die terugkomt in de visie op Roboadvies van AFM.²¹ Derhalve wordt momenteel in Nederland gewerkt aan nationale regelgeving omtrent volledig geautomatiseerd advies. Bovendien kan de aanwezigheid van een normenkader voor geautomatiseerd advies ook een stimulans zijn om eventuele onzekerheid bij marktpartijen weg te nemen.

3.4. Nieuwe innovatie wordt gestimuleerd door regelgeving en beleid

Inzetten op nummerportabiliteit en/of aliasportabiliteit op EU-niveau

Concurrentie op de markt voor betaalrekeningen en tussen betaaldienstaanbieders kan worden vergroot als klanten eenvoudiger kunnen overstappen van bankrekening. Een manier om overstappen te vergemakkelijken is de invoering van nummerportabiliteit. Dit leidt tot meer keuzemogelijkheden voor consumenten en zakelijke partijen, lagere kosten en innovatievere vormen van betalen. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat het technisch complex en kostbaar is om

¹⁹ Kamerstukken II, 2019-2020, 22 112, nr. 2855.

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/ALL/?uri=CELEX%3A52018PC0113>.

²¹ <https://www.afm.nl/~/profimedia/files/onderwerpen/roboadvies-sav/visie-roboadvies.pdf>

rekeningnummerbehoud (IBAN-portabiliteit) of aliasgebruik op nationale (Nederlandse) schaal te realiseren²².

De afgelopen jaren heeft de minister van Financiën de Europese Commissie gevraagd om de mogelijkheden voor nummerportabiliteit voor betaalrekeningen op EU-niveau te onderzoeken. De Europese Commissie onderzoekt dit onderwerp nu in de evaluatie van de betaalrekeningenrichtlijn.²³ Het belang van invoering van nummerportabiliteit en/of aliasportabiliteit wordt ook benoemd in de Nederlandse consultatiereacties op de Digital Finance Strategy en de nieuwe betalingsverkeerstrategie van de Europese Commissie. Het eerder aangekondigde non-paper waarin wordt gepleit voor de invoering van nummerportabiliteit op Europees niveau, en aliasportabiliteit als alternatief²⁴, wordt meegestuurd met de consultatiereacties.

Standpunt vormen m.b.t. EU-regelgeving voor open banking en open finance, waarbij aandacht is voor de borging van bescherming privacy

Op Europees niveau zet het kabinet zich in voor regelgeving omtrent open finance en open banking. Hierbij staat voor Nederland centraal dat de privacy van klanten gewaarborgd is. We moeten gebruik maken van de kansen, maar de risico's mitigeren en in oogschouw houden. Open finance maakt het mogelijk voor derde partijen om, alleen als de klant hiertoe uitdrukkelijke toestemming geeft, toegang te krijgen tot financiële gegevens van hun klanten. Deze partijen kunnen deze gegevens gebruiken voor nieuwe toepassingen, waardoor innovatie mogelijk wordt gemaakt. Met PSD2 zijn de eerste stappen gezet om open finance te reguleren voor wat betreft betaalgegevens. De Europese Commissie heeft in haar Europese Data Strategie aangegeven in te willen zetten op open finance, en te onderzoeken hoe het PSD2-kader gebruikt kan worden voor andere financiële gegevens. Daarnaast loopt er op dit moment een consultatie van de Commissie over digital finance en over een consumer payment strategy. Ook zal uiterlijk begin februari 2022 het rapport aangaande de nationale evaluatie van PSD2 aan uw Kamer worden gezonden.²⁵ Deze verschillende onderzoeken zullen gebruikt worden voor het bepalen van de vervolgstappen.

Inzetten op EU-regelgeving gebruik AI in de financiële sector

De Europese Commissie heeft in februari hun witboek over Artificial Intelligence (AI) 'A European approach to excellence and trust' gepubliceerd²⁶ en heeft een openbare consultatie gedaan over dit witboek. Door het kabinet is een appreciatie van dit witboek opgesteld²⁷ en is gereageerd op de consultatie, langs de lijnen van het Strategisch Actieplan voor AI (SAPAI)²⁸, Waarborgen tegen risico's van data-analyses door de overheid²⁹ en AI, publieke waarden en mensenrechten³⁰. Conform de kabinetsappreciatie zal er de komende tijd worden ingezet op EU-regelgeving voor gebruik van AI in de financiële sector.

Nader onderzoek, op EU-, en internationaal-niveau, naar mogelijkheden digitaal centralebankgeld

In april 2020 heeft DNB een onderzoek uitgebracht naar digitaal centralebankgeld (Central Bank Digital Currency, CBDC). Hierin geeft DNB aan een positieve grondhouding in te nemen ten aanzien van de introductie hiervan. In zijn appreciatie aan de Tweede Kamer neemt de minister van Financiën deze grondhouding over, en geeft hij aan zich, samen met DNB, in te zetten om nader onderzoek te doen in EU-verband.³¹ Daarnaast geeft de minister zich te zetten om Nederland te betrekken bij toekomstige experimenten. Digitaal centralebankgeld is een digitale vorm van *publiek* geld uitgegeven door de centrale bank, in tegenstelling tot digitaal *privaat* geld, zoals geld op een rekening bij een commerciële bank (ook wel giraal geld genoemd). Digitaal centrale bankgeld kan eraan bijdragen dat een vorm van publiek geld in omloop blijft, ook wanneer het gebruik van contant geld verder afneemt.

²² DNB (2020) Verlaging van overstapdrempels in het Nederlandse betalingsverkeer: geen nummerbehoud, maar aliasgebruik?

²³ Zie voor een stand van zaken: Kamerstukken II 2019-2020, aanhangsel van de handelingen, nr. 1107.

²⁴ Kamerstukken II 2019-2020, aanhangsel van de handelingen, nr. 1107.

²⁵ Kamerstukken II 2019-2020, 32545, nr. 111 (update tav toezegging 11).

²⁶ Te raadplegen via: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf

²⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 26 643, nr. 680

²⁸ Kamerstukken II 2019-2020, 26643 en 32761, nr. 640.

²⁹ Kamerstukken II, 2019-2020, 26643 en 32761, nr. 641

³⁰ Kamerstukken II, 2019-2020, 26643 en 32761, nr. 642

³¹ Kamerstukken II 2019-2020, 27863, nr. 86.

Tot slot

Bovenstaande acties dragen niet enkel bij aan het versterken van het FinTech klimaat in Nederland, maar zorgen tegelijkertijd ervoor dat Nederland op de kaart wordt gezet als FinTech land. Om deze lijn vast te houden zijn wij voornemens om over twee jaar nogmaals een FinTech census uit te zetten. Op deze manier kunnen we kijken wat voor effecten bovenstaande acties hebben en kijken waar we eventueel nog stappen kunnen zetten.